

Η γενική απώλεια της μνήμης δεν είναι δυνατό να ερμηνευθεί μόνο ψυχολογικά· δεν πρόκειται απλά για παιδική αμνησία. Αντίθετα είναι *κοινωνική αμνησία* – μνήμη που αφαιρέσε από το νου η κοινωνική και οικονομική δυναμική αυτής της κοινωνίας. Η φύση της παραγωγής της κοινωνικής αμνησίας ελάχιστα μπορεί να εκτεθεί εδώ· για την ερμηνεία της θα έπρεπε να χρησιμοποιηθεί η μαρξιστική έννοια της πραγματοποίησης. Η πραγματοποίηση στο μαρξισμό αναφέρεται σε μια ψευδαίσθηση που δημιουργείται αντικειμενικά από την κοινωνία. Η κοινωνική αυτή ψευδαίσθηση χρησιμεύει στη διατήρηση του status quo με το να παρουσιάζει τις ανθρώπινες και κοινωνικές σχέσεις της κοινωνίας ως φυσικές –κι αμετάβλητες– σχέσεις μεταξύ πραγμάτων. Αυτό που συνήθως αγνοείται στις εκθέσεις της έννοιας της πραγματοποίησης είναι η ψυχολογική διάσταση: η αμνησία – λήθη κι απώθηση της ανθρώπινης και κοινωνικής δραστηριότητας που δημιουργεί και μπορεί να ξαναδημιουργήσει την κοινωνία. Η κοινωνική απώλεια μνήμης είναι ένα είδος πραγματοποίησης – καλύτερα: είναι η κύρια μορφή πραγματοποίησης. «Κάθε πραγματοποίηση είναι λήθη».

P. Τζάκομπι, *Κοινωνική Αμνησία*

Εισαγωγικό σημείωμα

Δέκα χρόνια μετά το ξέσπασμα της «Μεγάλης Ύφεσης» η παγκόσμια καπιταλιστική συσσώρευση συνεχίζει να είναι αναμικτή. Η αναπαραγωγή του κεφαλαίου ως κοινωνικής σχέσης βρίσκεται σε διαρκή κρίση, η οποία εκδηλώνεται σε όλες τις μορφές και μεσολαβήσεις του, συμπεριλαμβανομένου του μεταβολισμού ανάμεσα στην καπιταλιστική κοινωνία και τη φύση. Η παραγωγικότητα της εργασίας σε παγκόσμιο επίπεδο όχι μόνο δεν έχει ανακάμψει αλλά συνεχίζει να είναι στάσιμη με τάσεις μείωσης. Ταυτόχρονα, η κατασπατάληση και η λεηλασία των παραγωγικών δυνάμεων της φύσης αυξάνει το κόστος του σταθερού και του μεταβλητού κεφαλαίου, εξ ου και οι πομφόλυγες της άρχουσας τάξης περί «κλιματικής αλλαγής», που είναι το ψευδώνυμο της καπιταλιστικής λεηλασίας της φύσης. Πέραν των πολιτικών απαξίωσης και καταστροφής εργασιακής δύναμης και σταθερού κεφαλαίου όπως είναι τα «Προγράμματα Δομικής Προσαρμογής» (π.χ. αυτό που εφαρμόστηκε τα προηγούμενα χρόνια στην Ελλάδα) και οι πολεμικές επιχειρήσεις εξολόθρευσης ανθρώπων και υποδομών, η κύρια μέθοδος που ακολουθείται από τα καπιταλιστικά κράτη και τους υπερεθνικούς καπιταλιστικούς οργανισμούς (ΔΝΤ, ΠΟΕ, ΟΗΕ κ.λπ.) είναι η απόπειρα μετακύλισης του αυξημένου κόστους του κεφαλαίου λόγω της κοινωνικής και περιβαλλοντικής κρίσης του στο προλεταριάτο. Οι βασικές τεχνικές που χρησιμοποιούνται περιλαμβάνουν τη μείωση των κρατικών δαπανών που σχετίζονται με την αναπαραγωγή της εργασιακής δύναμης (εκπαίδευση, υγεία, συντάξεις κ.ο.κ.), την επίθεση στον άμεσο μισθό και την αύξηση της έμμεσης

φορολογίας που χτυπά κατά κύριο λόγο τους προλετάρους.

Σε αυτό το πλαίσιο, βλέπουμε την επιβολή παρόμοιων μέτρων σε όλη την υφήλιο, τα οποία όμως συναντούν την επίμονη αντίσταση και άρνηση του προλεταριάτου. Θα αναφερθούμε μόνο σε μερικά παραδείγματα: στο Μεξικό το 2017 ξέσπασε η εξέγερση που ονομάστηκε *gasolinazo* όταν ο προηγούμενος πρόεδρος Νιέτο ιδιωτικοποίησε την πετρελαϊκή βιομηχανία και κατήργησε τη διατίμηση των καυσίμων· όταν ο Μακρόν επιχείρησε να αυξήσει το 2018 τη φορολογία των καυσίμων στη Γαλλία ξέσπασε το κίνημα των Κίτρινων Γιλέκων, το οποίο δεν έχει ακόμα καταλαγιάσει εντελώς· τον Ιούλιο της ίδιας χρονιάς η κυβέρνηση της Αϊτής επιχείρησε κι αυτή να αυξήσει τη φορολογία των καυσίμων με αποτέλεσμα να ξεκινήσουν ταραχές που συνεχίζονται μέχρι σήμερα· σφοδρές εξεγέρσεις ξέσπασαν την χρονιά που μας πέρασε στον Λίβανο (αυξήσεις της φορολογίας στα καύσιμα, τον καπνό και τα κινητά), στο Εκουαδόρ (κατάργηση της κρατικής επιδότησης στα καύσιμα), στην Ονδούρα (ιδιωτικοποίηση της υγείας και της εκπαίδευσης), στη Χιλή (αύξηση της τιμής των εισιτηρίων στις αστικές μεταφορές) και αλλού. Είναι φανερό ότι το παγκόσμιο προλεταριάτο αντιδρά μαχητικά απέναντι στην απόπειρα του παγκόσμιου κεφαλαίου να αυξήσει ακόμα περισσότερο τον βαθμό εκμετάλλευσής του για να αντιμετωπίσει τις συνέπειες της κρίσης του.

Το γεγονός ότι οι προλετάριοι αγωνίζονται κατά κύριο λόγο έξω από τους χώρους εργασίας τους, στη σφαίρα της κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, στους οδικούς άξονες, στους οδικούς κόμβους και στα

κέντρα των πόλεων είναι αποτέλεσμα της συντριπτικής ήττας που έχουν δεχτεί μέσα σε αυτούς τα τελευταία 40 χρόνια. Η αναδιάρθρωση της παραγωγής με το outsourcing συγκεκριμένων εργασιών, το σπάσιμο των μεγάλων παραγωγικών μονάδων σε μικρότερες, τη μετεγκατάσταση σε άλλες χώρες ή σε άλλες περιοχές, τη συνολική μείωση της απασχόλησης στη μεταποίηση και την αύξηση της απασχόλησης στον τομέα των υπηρεσιών –που κατά κύριο λόγο αφορά μικρές επιχειρήσεις έντασης εργασίας, χαμηλών μισθών και ειδίκευσης– έπαιξε σημαντικό ρόλο σε αυτή την ήττα. Ο κατακερματισμός της παραγωγής, με την ύπαρξη μεγάλου πλήθους μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων, η κοινωνική ανασφάλεια των εργαζόμενων και οι υψηλοί δείκτες ανεργίας περιορίζουν τη δυνατότητα των εργαζόμενων να συγκροτούνται εντός των χώρων εργασίας και δυσχεραίνουν τις απεργίες. Εξίσου σημαντικό ρόλο όμως έπαιξαν και τα συνδικάτα, που έκαναν ό,τι μπορούσαν για να κρατήσουν τους αγώνες διαχωρισμένους και μερικούς, λειτουργώντας ως μηχανισμός απορρόφησης κραδασμών και συνδιαχείρισης του κεφαλαίου από κοινού με τα διευθυντικά στελέχη, ώστε να αναπαράγονται τόσο τα ίδια ως γραφειοκρατικοί θεσμοί όσο και οι θέσεις και τα προνόμια των στελεχών τους. Μέσα στην εξέγερση, ωστόσο, υπάρχει πάντοτε η πιθανότητα οι προλετάριοι να δημιουργήσουν σχέσεις, οργάνωση και συνείδηση ώστε να αποκτήσουν τη δύναμη να καταλάβουν τους χώρους εργασίας τους και να μετασχηματίσουν την ολότητα της παραγωγής και της καθημερινής ζωής.

Ένα κοινό χαρακτηριστικό των εξεγέρσεων που έχουν ξεσπάσει τα τελευταία χρόνια είναι η απόρριψη και η απονομιμοποίηση της πολιτικής τάξης στο σύνολό της, πράγμα που μπορεί να αποτελέσει ένα

πρώτο βήμα για την κριτική της πολιτικής ως διαχωρισμένης δραστηριότητας και μορφής της καπιταλιστικής εξουσίας. Παρόλα αυτά η απονομιμοποίηση του πολιτικού συστήματος δεν εξασφαλίζει επ' ουδενί ότι δεν θα αναδυθούν νέα μορφώματα και πρόσωπα, τα οποία θα εκμεταλλευτούν το κενό που δημιουργείται για να αναλάβουν τη διεύθυνση του καπιταλιστικού κράτους, όπως έδειξε το παράδειγμα του ΣΥΡΙΖΑ στην Ελλάδα και του Μπολσονάρο στη Βραζιλία. Στον βαθμό που η κριτική της πολιτικής παραμένει ατελής και προσωποποιημένη, στον βαθμό δηλαδή που το κράτος δεν αναγνωρίζεται ως πολιτική μορφή του κεφαλαίου, η οποία πρέπει να καταστραφεί, η ανανέωση του πολιτικού προσωπικού είναι δεδομένη. Σε αυτή τη βάση, η εμφάνιση της ταυτότητας του λαού, του έθνους και της ιδιότητας του πολίτη σε όλα αυτά τα κινήματα είναι αναμενόμενη. Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο γεγονός ότι οι περισσότεροι προλετάριοι που συμμετείχαν σε αυτές τις εξεγέρσεις δεν είχαν προηγούμενες εμπειρίες αγώνα και γι' αυτό στερούνταν ακόμα και την ταξική γλώσσα. Σε καμία περίπτωση όμως δεν συμφωνούμε με τις τοποθετήσεις που υποστηρίζουν ότι η διεκδίκηση παραχωρήσεων από το κράτος ισοδυναμεί με τη στράτευση της εργατικής τάξης πίσω από αυτό ή τη δημιουργία διαταξικών συμμαχιών. Η σχέση των προλετάρων με το κράτος, ως πολιτική μορφή του κεφαλαίου, είναι εξίσου αντιφατική με τη σχέση που έχουν με τις επιχειρήσεις στις οποίες εργάζονται, που αποτελούν την οικονομική μορφή του κεφαλαίου. Ο ταξικός αγώνας διαδραματίζεται πάντοτε μέσα-και-ενάντια στο κεφάλαιο μέχρι τη στιγμή της επαναστατικής ρήξης.

Μια άλλη σημαντική πλευρά των πρόσφατων εξεγέρσεων είναι ότι συνιστούν στις περισσότερες περιπτώσεις μια

έμπρακτη κριτική της καπιταλιστικής πολεοδομίας. Ειδικότερα στην περίπτωση των Κίτρινων Γιλέκων, μετασχημάτισαν τους κατεχοχόν μη-τόπους της εμπορευματικής κυκλοφορίας –οδικούς κόμβους, διόδια, εισόδους πάρκινγκ– σε σημεία συνάντησης και αγώνα για το σαμποτάζ της κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, συμπεριλαμβανομένου του εμπορεύματος-εργασιακή δύναμη. Το ίδιο συνέβη και στις καταλήψεις των πλατειών αλλά και στις ανεξέλεγκτες διαδηλώσεις, συγκρούσεις και λεηλασίες στα κέντρα των πόλεων που πήραν τον χαρακτήρα εξεγερσιακής περιπλάνησης, εκτροπής-οικειοποίησης των πόλεων, αρπαγής όλων των πιθανών και λιγότερο αναμενόμενων χρήσεων του χωροχρόνου που θα μπορούσαν να εμπεριέχουν.

Για να επιστρέψουμε όμως στα δικά μας –στην έρημο των ταξικών αγώνων που αποτελεί, σε γενικές γραμμές, τα τελευταία χρόνια η Ελλάδα–, αν εξετάσει κανείς τη νέα μορφή που λαμβάνει η επίθεση του κεφαλαίου και του καπιταλιστικού κράτους μετά την εκλογή της κυβέρνησης Μητσοτάκη σε σχέση με όλα τα παραπάνω σημεία, δεν μπορεί παρά να καταλήξει στο συμπέρασμα πως πρόκειται για μια πολιτική **προληπτικής αντι-εξέγερσης** που συνεχίζει και εντείνει την επίθεση στον άμεσο και τον κοινωνικό μισθό. Από τη μια μεριά οι μεγάλες φοροελαφρύνσεις στο ιδιωτικό κεφάλαιο που υλοποιεί, συνδυάζονται με τη μείωση της άμεσης φορολογίας των αυτοαπασχολούμενων και των μισθωτών (έως και 1.300 ευρώ στους πρώτους και γύρω στα 200 ευρώ στους δεύτερους). Ένα σημαντικό ποσοστό της αυτοαπασχόλησης είναι καλυμμένη μισθωτή εργασία (τα λεγόμενα μπλοκάκια), οπότε εκ πρώτης όψεως αυτή η μείωση φαντάζει σημαντική. Αυτό όμως που κρύβεται πίσω από αυτή την «ελάφρυνση» είναι η επίθεση στον άμεσο μισθό

με την περαιτέρω αποσάθρωση των συλλογικών συμβάσεων, την επέκταση της μερικής εργασίας, τη μείωση των υπερωριακών αμοιβών για τους μερικά απασχολούμενους (!) και τις μεγάλες εκπτώσεις στα αφεντικά που έχουν αδήλωτους και ανασφάλιστους εργαζόμενους. Ταυτόχρονα, η λήψη αυτών των φορολογικών και εργασιακών μέτρων έχει ως στόχο να στοιχίσει απολύτως τους μικρομεσαίους καπιταλιστές και τους ελεύθερους επαγγελματίες και μαγαζάτορες πίσω από το κράτος, καθώς αυτό δεν ήταν δεδομένο στα «μνημονιακά» χρόνια διότι η πολιτική της απαξίωσης έθιγε και το μη παραγωγικό κομμάτι του κεφαλαίου.

Προς την ίδια κατεύθυνση συντελεί η ρητορική και η πρακτική της όξυνσης της καταστολής στα κέντρα των πόλεων με τις εκκενώσεις των καταλήψεων των μεταναστών και του α/α χώρου, την ακραία αυστηροποίηση των ποινών για την κατάληψη δημοσίων κτιρίων και τις συγκρούσεις στις διαδηλώσεις, την κατάργηση του πανεπιστημιακού ασύλου και το κυνήγι των μεταναστών προλεταρίων που δεν έχουν χαρτιά. Η κυβέρνηση πουλάει την ιδεολογία της ασφάλειας στους συντηρητικούς ψηφοφόρους της και επιχειρεί να διαμορφώσει πρόσφορο έδαφος για την περαιτέρω ανάπτυξη του τουριστικού κεφαλαίου στο κέντρο της Αθήνας, που έχει άλλωστε καταστεί τα τελευταία χρόνια ο μεγαλύτερος καπιταλιστικός κλάδος στη χώρα.

Κατ' αυτόν τον τρόπο προωθεί τη συγκρότηση ενός αντιδραστικού κοινωνικού μπλοκ το οποίο θα έχει εκ των προτέρων στο πλευρό της στην πολύ πιθανή περίπτωση ξεσπάσματος μιας παρόμοιας εξέγερσης στην Ελλάδα, όταν θα προχωρήσει στην προδιαγεγραμμένη μείωση του κοινωνικού μισθού με την ιδιωτικοποίηση της υγείας, της εκπαίδευσης και άλλων τμημάτων του κοινωνικού κράτους, στα πλαίσια των τερά-

στιων πρωτογενών πλεονασμάτων που είχε συμφωνήσει η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ και που είναι απίθανο να αλλάξουν σημαντικά. Επιπλέον, η αλλαγή του συνδικαλιστικού νόμου, η οποία επιδιώκει το φακέλωμα όποιου κινείται (και η οποία θα θίξει κυρίως τους εργαζόμενους που θα κινηθούν έξω από τη συνδικαλιστική νομιμότητα) αποτελεί κι αυτή διακριτό τμήμα της πολιτικής της προληπτικής αντι-εξέγερσης.

Το εν λόγω αντιδραστικό κοινωνικό μπλοκ είχε ήδη αρχίσει να συγκροτείται τα προηγούμενα χρόνια κατά κύριο λόγο στα μακεδονικά εθνικιστικά συλλαλητήρια και στις διαδηλώσεις των «Μένουμε Ευρώπη» – τιθέμενο σε αντιπαράθεση με το πιο φιλελεύθερο κομμάτι του κεφαλαίου που στήριζε τον ΣΥΡΙΖΑ ως καλύτερο διαχειριστή της κρίσης για την αποσόβηση και την ειρήνευση των ταξικών αγώνων, με πιο ήπια καταστολή και αφομοίωση. Σε μεγάλο βαθμό πυρήνας του είναι η παραδοσιακή δεξιά βάση της Νέας Δημοκρατίας και η άκρα δεξιά. Ένα κομμάτι του αναρχικού/αντιεξουσιαστικού/αυτόνομου χώρου είχε τη λανθασμένη θέση ότι επρόκειτο για τη συνέχεια του πολιτικού εθνικισμού αριστερής κατεύθυνσης, ο οποίος επικράτησε στο κίνημα των πλατειών.

Με αυτό το ζήτημα ασχολήθηκε το αντιεξουσιαστικό κομμουνιστικό εγχείρημα Αντίθεση, που έγραψε το πρώτο κείμενο αυτού του τεύχους με τίτλο, *Τάξη, κράτος, έθνος, λαός και το πραγματικό κίνημα μέσα στην κρίση αναπαραγωγής του κεφαλαίου*. Ξεκινώντας από το προλεταριακό κίνημα που ξέσπασε τα προηγούμενα χρόνια της κρίσης στην Ελλάδα, αυτό το κείμενο επιχειρεί την ανάλυση και την κριτική των κατηγοριών του κράτους, του έθνους και του λαού ως μορφών ύπαρξης του κεφαλαίου και προσεγγίζει την τάξη ως ιστορική διαδικασία και ως διαλεκτική σχέση μεταξύ των

αντικειμενικών συνθηκών των σχέσεων παραγωγής και των υποκειμενικών όρων της εμπειρίας αγώνα ενάντια σε αυτές τις σχέσεις παραγωγής.

Το επόμενο και μεγαλύτερο μέρος του τεύχους είναι αφιερωμένο στις προλεταριακές εξεγέρσεις για τις οποίες μιλήσαμε προηγουμένως. Περιοριζόμαστε στην εξέγερση των Κίτρινων Πιλέκων στη Γαλλία και στη συγκλονιστική εξέγερση που ακόμα εξελίσσεται στη Χιλή. Λόγω της πληθώρας και του πλούτου των κειμένων δεν είμαστε σε θέση να παρουσιάσουμε τα περιεχόμενα του καθενός ξεχωριστά. Αν διαβάσατε τις παραπάνω γραμμές, θα μπορούσατε ενδεχομένως να διακρίνετε τις συμφωνίες και τις τυχόν διαφωνίες μας. Τα κείμενα για τα Κίτρινα Πιλέκα παρατίθενται στο τεύχος βάσει της χρονολογικής τους σειράς και είναι τα εξής: *Full Metal Yellow Jacket* του Alèssi Dell'Umbria, το οποίο μετέφρασε η Ιωάννα Σ.: *Κίτρινος Πυρετός: Καλοί και Κακοί Ιοί* του Charles Reeve· *Η επιστροφή της Κίτρινης Ορδής* του Jean-Luc Sahagian, τα οποία μετέφρασε ο Shevek· *Κίτρινα Πιλέκα* της τσέχικης κομμουνιστικής ομάδας Třídni válka (Ταξικός Πόλεμος), το οποίο μετέφρασε η Stella Polaris· *Κίτρινο, Κόκκινο, Τριколόρ ή Τάξη και Λαός* του Ζιλ Ντωβέ· και *Τα Κίτρινα Πιλέκα σε ένα Νέο Κοινωνικό Τοπίο* της Jacqueline Reuss, τα οποία μετέφρασε ο Shevek. Όσον αφορά τη Χιλή, περιλαμβάνεται η προκήρυξη, *Η εξέγερση εξαπλώνεται*, που υπογράφουν «Μερικοί κομμουνιστές/αναρχικοί προλετάριοι που συμμετέχουν στην εξέγερση» και το κείμενο, *Πρώτες σημειώσεις για την «αναρχική» μαζική εξέγερση που συγκλονίζει τη Χιλή*, που υπογράφουν «Κάποιοι αγωνιζόμενοι προλετάριοι στην περιοχή της Χιλής». Τα κείμενα για την εξέγερση στη Χιλή μεταφράστηκαν από το εγχείρημα Αντίθεση. Την επιμέλεια

όλων των μεταφράσεων του αφιερώματος για τις εξεγέρσεις έκαναν ο Shevek και η Stella Polaris.

Τα δύο επόμενα άρθρα του περιοδικού εστιάζουν στο ζήτημα του καπιταλιστικού κράτους και του ορντο-φιλελευθερισμού. Το πρώτο κείμενο, με τίτλο *Κοινωνικές αντιθέσεις, φίλος και δημόσιος εχθρός*, γράφτηκε από τον Κ.Κ. και εστιάζει στην αυτονόμηση του κράτους εντός της καπιταλιστικής κοινωνίας σύμφωνα με τη διάκριση Φίλου και Εχθρού που εισήγαγε ο υποστηρικτής του ναζισμού, συντηρητικός φιλόσοφος Καρλ Σμιτ στο βιβλίο του *Έννοια του Πολιτικού*. Το κράτος που προασπίζεται ο Σμιτ αποτελεί μια υπέρτερη δύναμη που οφείλει να αντισταθεί σθεναρά τόσο στην επιβολή της κυριαρχίας των επιμέρους ιδιωτικών συμφερόντων όσο και στο «μαρξιστικό αντι-κράτος», όπως ονομάζει ο Σμιτ το κομμουνιστικό κίνημα. Το δεύτερο κείμενο, με τίτλο *Αυταρχικός φιλελευθερισμός: Από τον Σμιτ και τον ορντο-φιλελευθερισμό στο ευρώ* (2016), γράφτηκε από τον Werner Bonefeld και μεταφράστηκε από τον Κ.Κ. Την επιμέλεια έκανε η Stella Polaris. Όπως γράφει ο συγγραφέας: «Το άρθρο εξετάζει την εγκυρότητα, από τη σκοπιά του φιλελευθερισμού της αγοράς, της άποψης του Χάγιεκ ότι μια δικτατορία μπορεί να είναι πιο φιλελεύθερη στις πολιτικές της από ένα δημοκρατικό κοινοβούλιο χωρίς περιορισμούς». Επιπλέον, αναδεικνύεται η σχέση της ορντο-φιλελεύθερης σκέψης με την πολιτική θεολογία του Καρλ Σμιτ και εξετάζεται η σχέση του ορντο-φιλελευθερισμού με τη συγκρότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στη συνέχεια ακολουθεί το άρθρο του Χανς-Πιούργκεν Κραλ, *Οι πολιτικές αντιφάσεις στην κριτική θεωρία του Αντόρνο* (1969), που μεταφράστηκε από τον coghnorti. Την επιμέλεια έκανε η Stella

Polaris. Το εν λόγω άρθρο ασκεί κριτική στη στροφή που πήρε η κριτική θεωρία του Αντόρνο μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και ειδικότερα στις θέσεις που αναπτύσσει στην *Αρνητική Διαλεκτική*. Όπως γράφει ο Κραλ: «Στο τελευταίο βιβλίο [του Αντόρνο], την *Αρνητική Διαλεκτική*, η έννοια της πρακτικής του ιστορικού υλισμού δεν εξετάζεται πλέον σε σχέση με την κοινωνική αλλαγή των ιστορικών μορφικών προσδιορισμών της [Formbestimmungen], τις μορφές αστικής ανταλλαγής και προλεταριακής οργάνωσης. Η παράλυση των ταξικών αγώνων αντανakλάται στην κριτική του θεωρία ως μαρσμός της υλιστικής αντίληψης της ιστορίας».

Το επόμενο κείμενο είναι το πρώτο μέρος του άρθρου, *Η κοινωνική ιστορία του διαδικτύου* (2018), της βραζιλιάνικης κομμουνιστικής ομάδας Humanaesfera. Τη μετάφραση έκανε ο Φρίξος Κορρές και την επιμέλεια ο Shevek. Το κείμενο εστιάζει στο πέρασμα από την τυπική στην πραγματική υπαγωγή του διαδικτύου στο κεφάλαιο. Όπως γράφουν οι συγγραφείς: «Τα τελευταία δέκα χρόνια, έχει γίνει όλο και πιο ξεκάθαρο ότι το κοινωνικό περιεχόμενο που δημιουργείται μέσα στο Διαδίκτυο έχει πραγματικά υπαχθεί στο κεφάλαιο. [...] Όλα τα σημάδια δείχνουν τον εγκλωβισμό [των χρηστών] σε μια παγίδα τύπου Παυλώφ. Σε αντάλλαγμα για τις εξαρτημένες αποκρίσεις σε ερεθίσματα, που κατά τεκμήριο καταλαμβάνουν όλο τον ελεύθερο χρόνο των χρηστών, τους εκθέτει σε μια συνεχή ροή διαφημίσεων, ενώ την ίδια στιγμή επιβάλλει χρηματικά τέλη».

Τέλος, λάβαμε ταχυδρομικά από τον Λούντβιχ Βαν Μπετόβεργ το κείμενο, *Σημειώσεις για το Κνουλπ*, το οποίο και δημοσιεύουμε.

Αθήνα, Νοέμβριος 2019

Η συντακτική ομάδα

Against Nationalism

Anarchist Federation

